

Creative Commons Attribution –
NonCommercial 4.0 International License

Izvorni znanstveni rad

<https://doi.org/10.31784/zvr.14.1.23>

Datum primitka rada: 31. 7. 2025.

Datum prihvaćanja rada: 8. 12. 2025.

ANALIZA STAVOVA RODITELJA O PROMETNOJ EDUKACIJI DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI U KONTEKSTU PROMETNE SIGURNOSTI

Ivana Tomić Prpić

Mag. ing. traff., predavačica, Veleučilište u Rijeci, Vukovarska 58, 51 000 Rijeka, Hrvatska;
e-mail: itomic1@veleri.hr

SAŽETAK

Sigurnost djece u prometu jedno je od ključnih pitanja svakog društva, posebice ako se radi o djeci ranog i predškolskog uzrasta. Međutim, sigurnost djece u prometu najčešće dolazi u fokus javnosti početkom školske godine ili, nažalost, kada je za to već kasno – nakon prometnih nesreća. Uz različite tehničke mjere na prometnicama koje imaju važnu ulogu u povećanju sigurnosti prometa na cestama, ključnu odgovornost za sigurnost na cestama ipak snose sami sudionici u prometu. Njihovo ponašanje presudno utječe na razinu sigurnosti, zbog čega je sustavno odgajanje i obrazovanje od najranije dobi temelj za stvaranje prometno osviještenih građana i unapređenje sigurnosti cestovnog prometa. Ključan faktor u provedbi prometnog odgoja upravo su roditelji, čije ponašanje u prometu djeca promatraju i oponašaju te na taj način oblikuju svoje ponašanje u prometu. No, uz roditelje, vrlo važnu ulogu imaju dječji vrtići i druge odgojno-obrazovne institucije koje sustavno potiču usvajanje pravilnog prometnog ponašanja od najranije dobi. Kontinuirano ulaganje u prometni odgoj i obrazovanje od najranije dobi temelj je održive i dugoročne sigurnosti na cestama, posebno kada je riječ o najranjivijoj skupini – djeci.

Ključne riječi: sigurnost cestovnog prometa, sudionici u prometu, prometni odgoj, odgojno-obrazovne institucije

1. UVOD

Dijete je jedno od najugroženijih sudionika u prometu, a u prometnim situacijama može se nalaziti u različitim ulogama – kao pješak, putnik, vozač dječjih prijevoznih sredstava ili kao igrač na javnim površinama. Zbog nedostatka životnog i prometnog iskustva, djeca često postaju žrtve prometnih nesreća. Bez obzira na to jesu li posljedice takvih nesreća lakše ili teže, one uvijek predstavljaju ozbiljan društveni problem.

Upravo zbog toga iznimno je važno od najranije dobi osvještavati djecu o potencijalnim opasnostima u prometu te ih postupno oblikovati u odgovorne i svjesne sudionike. Poseban naglasak pritom treba staviti na ulogu roditelja kao uzora u prometnom ponašanju te na važnost njihove aktivne uključenosti u proces prometne edukacije djece. Izuzetno je važno

prometni odgoj uvrstiti u programe predškolskih i drugih odgojno-obrazovnih ustanova, uz osiguranje njihove snažne suradnje s roditeljima, jer je vrlo često i same roditelje potrebno osvijestiti o važnosti ove teme.

S obzirom na navedeno, cilj ovog rada je ispitati kako roditelji percipiraju važnost prometnog odgoja svoje djece, u kojoj su mjeri uključeni u taj proces te postoji li povezanost njihovih stavova s određenim sociodemografskim obilježjima. Također, anketnim su se upitnikom ispitivali stavovi roditelja o uvođenju i važnosti prometnog odgoja u dječjim vrtićima, kao i o ulozi odgojno-obrazovnih ustanova u oblikovanju prometne kulture kod djece. Dobiveni rezultati mogu poslužiti kao temelj za uvođenje ili unaprjeđenje edukacijskih programa i osmišljavanje učinkovitijih preventivnih mjera usmjerenih na najmlađe sudionike u prometu, a sve u cilju poboljšanja sigurnosti cestovnog prometa, odnosno smanjivanja broja stradale djece.

2. SUDJELOVANJE DJECE U PROMETU

Djeca se ubrajaju među najrizičnije sudionike u prometu. Prema provedenim istraživanjima, ozljede su glavni uzrok smrtnosti djece u dobi od 1 do 19 godina, pri čemu prometne nesreće čine najveći udio tih smrtnih slučajeva. Rizik od stradavanja u prometu povezan je s dobi djeteta, budući da različite razvojne faze utječu na način kretanja i aktivnosti u kojima sudjeluju. Djeca u dobi od 0 do 6 godina najčešće se kreću u pratnji roditelja te zajedno s njima prelaze prometnice i križanja. S polaskom u školu počinju se samostalnije kretati u prometnom okruženju. Djeca od 7 do 10 godina imaju širi opseg kretanja, više pješače, koriste bicikle i sve češće borave izvan neposrednog nadzora odraslih, što povećava njihovu izloženost riziku od prometnih nesreća (Barišić, Tomić, 2019).

Najveću mobilnost pješice pokazuju djeca u dobi od 11 do 15 godina, koja godišnje ostvare prosječno 432 putovanja. Za usporedbu, odrasli u dobi od 21 do 29 godina godišnje ostvare prosječno 297 putovanja, a mladi u dobi od 16 do 20 godina 356 putovanja. Putovanja u školu i iz škole čine značajan udio dječje mobilnosti – čak 35 % svih putovanja djece u dobi od 7 do 15 godina. Više od polovice dječjih putovanja (52 %) kraće je od 1,5 kilometara. Oko 10 % djece u dobi od 7 do 9 godina kreće se glavnim prometnicama, najčešće na putu do škole. U tim situacijama, djeca su u 70 % slučajeva u pratnji odraslih, dok su u 23 % slučajeva u društvu starije djece. Starija djeca, u dobi od 10 do 15 godina, češće koriste lokalne prometnice te prelaze glavne ceste četiri puta češće od ostalih pješaka svih dobnih skupina. Važno je naglasiti da percepcija prometne složenosti i razumijevanje prometnih pravila kod djece nije u potpunosti razvijena prije desete godine života. Zbog svoje niže visine djeca nemaju preglednost prometne situacije kao odrasli, a njihova pažnja lako je ometena igrom. Nerijetko ne čuju približavanje vozila, a tijekom igre mogu nepromišljeno zakoračiti s nogostupa na kolnik. Zbog svega navedenog, djeca često nisu svjesna svih opasnosti koje im prijete u prometnom okruženju, što ih čini posebno ranjivom skupinom sudionika u prometu (Zeeger, Hunter, 2010).

„Među najvažnije rizike za stradavanje male djece u prometu ubrajaju se sljedeći razlozi:

- djeca zbog nižeg rasta nemaju dobru preglednost prometne situacije i teže su uočljivi
- vozači koji ne poštuju prometne propise vezane za siguran prijevoz djece u vozilima

- djeca nisu u mogućnosti pravilno procijeniti udaljenost i brzinu nadolazećeg vozila
- nedostatan životno iskustvo
- smanjene mogućnosti prosuđivanja, predviđanja i odlučivanja u odnosu na odrasle osobe
- djeca nisu svjesna opasnosti u prometu
- djeca ponekad reagiraju nenadano zbog zaigranosti, primjerice, istrčavaju na kolnik zbog lopte“ (www.hzjz.hr).

2. 1 Stradavanje djece u cestovnom prometu

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), svake godine u prometnim nesrećama širom svijeta smrtno strada približno 186 300 djece, što odgovara prosjeku od više od 500 smrtnih slučajeva dnevno. Djeca i mladi do 19 godina najčešće stradavaju kao pješaci (38 %), zatim kao putnici u vozilima (36 %), motociklisti (14 %) i biciklisti (6 %), dok ostali uzroci čine preostalih 7 %. Statistički gledano, u prometnim nesrećama pogiba dvostruko više dječaka nego djevojčica u dobi od 10 do 14 godina, dok je u dobnoj skupini od 5 do 9 godina taj broj veći za 30 % u korist dječaka. Nerazvijene i srednje razvijene zemlje bilježe najviši udio smrtnosti među ranjivim sudionicima u prometu: pješaci čine 58 %, motociklisti 40 %, a biciklisti 10 % smrtno stradalih. U tim je zemljama smrtnost djece u prometu čak tri puta veća nego u razvijenim državama (Barišić, Tomić, 2019, p. 161).

Tijekom posljednjih deset godina sigurnost djece u cestovnom prometu u Europskoj uniji znatno je unaprijeđena, no unatoč pozitivnim pomacima, statistike i dalje ukazuju na ozbiljan problem. Svakodnevno u prometnim nesrećama u EU-u teške ozljede zadobije više od osamnaestero djece, dok jedno dijete smrtno strada. Samo u 2020. godini na europskim cestama poginulo je 390 djece, a ukupno ih je više od 6000 izgubilo život tijekom posljednjeg desetljeća. Udio smrtno stradale djece činio je 2 % svih poginulih u prometu u 2020. godini. Premda je smrtnost djece u prometu pala za gotovo polovicu (46 %) u odnosu na 2010., i dalje je riječ o zabrinjavajućem javnozdravstvenom problemu. U prosjeku, jedno od 15 djece koje premine nakon prve godine života pogiba upravo zbog prometne nesreće, što pokazuje da je udio djece koja stradaju na cestama znatno veći u usporedbi s ostalim dobnim skupinama. Najveći broj smrtnih slučajeva zabilježen je među djecom u dobi od 10 do 13 godina, što se može povezati s povećanom samostalnošću – posebice pri odlasku u školu i povratku iz nje. Smrtnost dodatno raste kod adolescenata starijih od 14 godina, kada postupno stječu pristup motociklima i automobilima. Analiza načina stradavanja pokazuje da je polovica djece u dobi do 13 godina izgubila život kao putnici u vozilu, trećina kao pješaci, a oko 11 % kao biciklisti. Zabrinjava i podatak da su gotovo svi smrtno stradali mladi vozači motocikala – dječaci (Avenoso, 2025, p. 14).

Različite intervencije u prometnoj sigurnosti pokazale su visoku učinkovitost u smanjenju ozljeda i smrtnih slučajeva među djecom. Primjerice, uvođenje zona s ograničenjem brzine od 30 km/h može smanjiti smrtnost pješaka – djece za čak 70 %. Izgradnja pločnika i pješačkih staza pridonosi smanjenju broja ozljeda od 40 % do 60 %. Odvojene biciklističke

staze povezane su sa smanjenjem smrtnosti biciklista u gradovima za 44 %.Pravilno nošenje biciklističkih kaciga može smanjiti ozbiljne ozljede glave za oko 60 %, dok zakon o obveznom nošenju kaciga dodatno smanjuje stopu ozljeda glave povezanih s biciklom za 45 %. Nošenje kaciga kod motociklista smanjuje rizik od ozljede glave za 69 %. Upotreba dječjih sigurnosnih sjedalica, posebno onih okrenutih prema natrag, smanjuje ozbiljne ozljede od 71 % do 95 %, dok pravilna upotreba sigurnosnih pojaseva pridonosi smanjenju broja ozljeda za 40 – 50 % (UNICEF, 2022, p. 8).

Većina roditelja percipira promet kao značajnu prijetnju sigurnosti njihove djece, što dovodi do sve učestalijeg dovoženja djece automobilima do škola. Takav način prijevoza, iako motiviran brigom za sigurnost, pridonosi stvaranju dodatnih prometnih gužvi, osobito tijekom jutarnjih i popodnevni vršnih sati, čime se povećava rizik za sigurnost njihove, ali i druge djece. Školska su djeca izložena ozbiljnim opasnostima na svim lokacijama gdje se kreću motorna vozila – bilo prilikom izlaska iz vozila u neposrednoj blizini škole, bilo tijekom samostalnog pješaćenja do škole. Jedan od ključnih ciljeva prometno-edukativnih programa upravo je poticanje promjene ponašanja kako djece, tako i njihovih roditelja, s ciljem povećanja prometne sigurnosti (Barišić, Tomić, 2019).

2. 2 Analiza stradavanja djece u cestovnom prometu u Republici Hrvatskoj

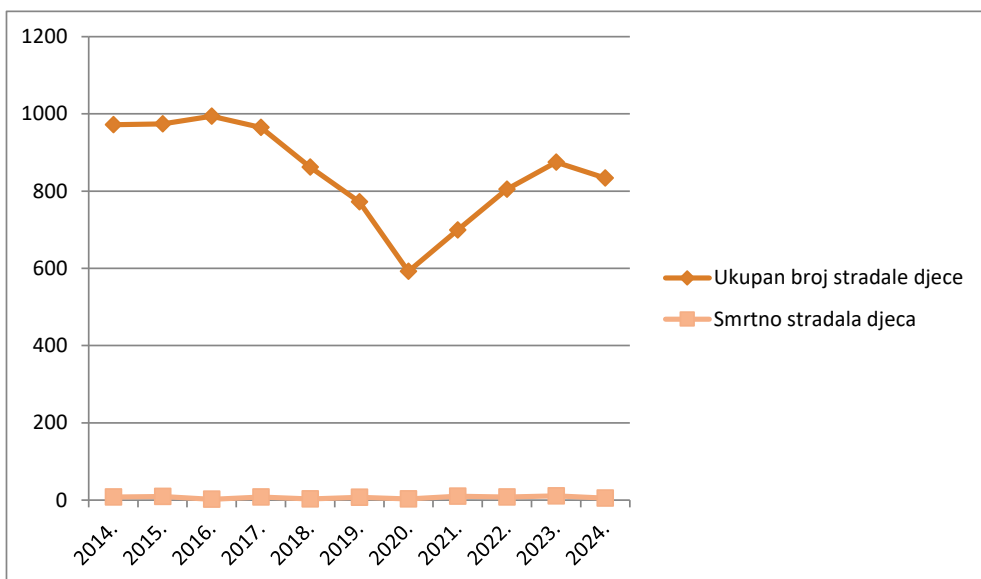
Sigurnost djece u prometu jedno je od prioritetnih pitanja prometne politike i preventivnog djelovanja u Republici Hrvatskoj. Iako statistike (tablica 1) pokazuju blagi trend smanjenja broja stradale djece u prometu, ta skupina i dalje spada među najranjivije sudionike u prometnom sustavu.

Tablica 1. Nastradala djeca (do 13 godina) 2014. – 2024.

Godina	Broj stradale djece	Smrtno stradala djeca	Teško ozlijeđena djeca	Lako ozlijeđena djeca
2014.	972	8	137	827
2015.	974	9	118	847
2016.	994	2	127	865
2017.	965	8	110	847
2018.	862	3	109	750
2019.	772	7	90	675
2020.	592	3	90	499
2021.	699	10	106	583
2022.	805	8	121	676
2023.	875	11	125	739
2024.	834	5	114	715

Izvor: obrada autorice prema Biltenima o sigurnosti cestovnog prometa 2014. – 2024.

Grafikon 1. Broj stradale djece (do 13 godina) 2014. – 2024.

Izvor: obrada autorice prema Biltenima o sigurnosti cestovnog prometa 2014. – 2024.

Grafikon 1 prikazuje ukupan broj stradale djece u prometu (smrtno, teške i lake ozljede) u razdoblju od 2014. do 2024. godine. Tijekom promatranog razdoblja uočava se općeniti trend smanjenja broja stradale djece. Najveći broj stradale djece zabilježen je 2016. godine (994), dok je najmanje djece stradalo 2020. godine (592), što se može povezati s pandemijom virusa COVID-19 i smanjenim prometnim aktivnostima. Nakon 2020. godine broj stradale djece ponovno raste, ali ne doseže vrijednosti iz ranijih godina. Iako se u posljednjim godinama bilježe oscilacije, brojke se ipak zadržavaju ispod razine zabilježene prije 2018. godine, što može upućivati na određena poboljšanja u prometnoj sigurnosti djece. Međutim, svakako ne može biti „pohvalno“ jer je nužno težiti 0 stradalih u prometu.

Ako se ide promatrati broj smrtno stradale djece, on varira iz godine u godinu, bez jasno izraženog trenda. Najviše smrtnih slučajeva zabilježeno je 2023. godine (11), dok je najmanje bilo 2016. godine (2). Tijekom pandemijske 2020. godine broj smrtno stradale djece iznosio je 3, što je među najnižim vrijednostima u promatranom razdoblju. Iako su neke godine, poput 2016. i 2020., pokazale značajan pad broja smrtnih slučajeva, u drugima se bilježi porast, što ukazuje na potrebu za kontinuiranim unapređenjem preventivnih mjera i edukacije u području prometne sigurnosti djece.

3. PREVENCIJA U PROMETU – PROMETNI ODGOJ

Kada se govori o pitanju sigurnosti prometa na cestama većinom se prvo prelažu određene tehničke mjere na prometnicama. Međutim, kako je već više puta naglašeno, potrebno je sustavno mijenjati navike sudionika u prometu jer je upravo čovjek razlog većine prometnih nesreća.

Prometna prevencija obuhvaća sve mjere i postupke koje je potrebno provesti kako bi se smanjila vjerojatnost nastanka prometnih nesreća, djelujući na njihove uzroke, i to prije nego što se nesreća uopće počne događati. U tom smislu, prometna preventiva uključuje planiranje, organizaciju i provedbu različitih aktivnosti usmjerenih na povećanje sigurnosti svih sudionika u prometu. Ona predstavlja podsustav unutar šireg sustava cestovne sigurnosti. Preventivni rad u prometu obuhvaća cjelokupno promišljeno ljudsko djelovanje, niz akcija i aktivnosti, s osnovnim ciljem – postizanje sigurnog i učinkovitog prometnog okruženja (Gunc *et al.*, 2023).

Kako je čovjek najdominantniji uzročnik nastanka prometnih nesreća, razumljivo je da je prema njemu usmjereno poduzimanje najviše preventivnih mjera – akcija i aktivnosti.

Jedna od najvažnijih mjera prometne prevencije upravo je prometni odgoj. On obuhvaća niz mjera i aktivnosti usmjerenih na pripremu djece za sigurno, kulturno i odgovorno ponašanje u prometu. Upravo prometni odgoj od najranije dobi omogućuje oblikovanje savjesnih sudionika u prometu. Budući da djeca najveći dio svog vremena provode u obiteljskom okruženju i predškolskim ustanovama, upravo ti prostori imaju ključnu ulogu u stvaranju uvjeta za razvoj znanja, vještina i stavova potrebnih za sigurno sudjelovanje u prometu.

Kako bi prometni odgoj bio učinkovit i relevantan za djecu rane i predškolske dobi, važno je oblikovati edukativne aktivnosti koje potiču aktivno učenje i uključivanje djece, roditelja i odgajatelja. Preporučuje se korištenje pozitivnih poruka koje ističu sigurnosne koristi pravilnog ponašanja u prometu, primjerice kroz igru, modeliranje ponašanja, interaktivne zadatke, slikovnice ili videomaterijale. Takav pristup pomaže djeci da razviju svijest o sigurnosti, razumiju prometna pravila i usvoje navike koje smanjuju rizik od nesreća.

Suvremeni način života, obilježen ubrzanim tempom i brojnim obvezama, često dovodi do toga da roditelji ne pronalaze dovoljno vremena ili ne pridaju dovoljnu pažnju prometnom odgoju svoje djece. U toj užurbanosti nerijetko i sami krše prometna pravila u prisutnosti djece – primjerice, prelaze cestu na crveno svjetlo jer kasne, ne vežu dijete u autosjedalicu jer su „blizu kuće“ ili pretrčavaju cestu jer „nema pješačkog prijelaza u blizini“ i slično, često opravdavajući to mišlju kako je to bio „samo taj put“. Pritom zaboravljaju da djeca sve to promatraju, upijaju i kasnije oponašaju u prometu. Upravo zbog toga, uključivanje roditelja i drugih skrbnika u aktivnosti prometnog odgoja ključno je za jačanje sigurnosnih poruka i primjenu naučenog u svakodnevnom životu. Roditelji mogu biti poticaj djeci kroz razgovor o sigurnosti, pokazivanje ispravnog ponašanja i sudjelovanje u praktičnim aktivnostima ili radionicama. Uključivanje vršnjaka i odgajatelja dodatno osnažuje učinke edukacije jer djeca kroz modeliranje i društvene interakcije lakše usvajaju sigurnosne obrasce ponašanja (Waring *et al.*, 2024).

Sve preporučene aktivnosti trebale bi biti prilagođene dobi i razini razvoja djece, kombinirati teorijsko znanje i praktične vježbe te koristiti metode koje potiču dugoročnu promjenu stavova i ponašanja, što doprinosi stvaranju sigurnijeg prometnog okruženja za djecu rane i predškolske dobi.

Prometnu preventivu potrebno je sagledati s dvaju međusobno povezanih aspekata – prometni odgoj djece te istovremeno osvješćavanje roditelja o njihovoj odgovornosti i ulozi u oblikovanju dječjeg ponašanja u prometu. Ključnu ulogu u tom procesu imaju odgojno-obrazovne ustanove, koje bi sustavno trebale uključiti prometni odgoj u svoje kurikulare, bilo kroz posebne sadržaje, projekte ili integraciju u postojeće nastavne teme.

Prometni odgoj u dječjim vrtićima i programima predškole – kroz upoznavanje s prometom, razvijanje sposobnosti snalaženja u prometnim situacijama, oblikovanje pozitivnih stavova prema prometnim pravilima i poticanje kulturnog ponašanja – predstavlja jednu od najučinkovitijih preventivno-odgojnih mjera. Njegova važnost posebno dolazi do izražaja u kontekstu zaštite najmlađih sudionika u prometu i povećanja ukupne razine prometne sigurnosti (Gunc *et al.*, 2023).

Vrlo je važno naglasiti da veliku ulogu u prometnom odgoju ima lokalna zajednica, pri čemu je nužno da bude svjesna njegove važnosti te da ga sustavno uključi u lokalne razvojne i preventivne strategije kroz suradnju s odgojno-obrazovnim ustanovama i roditeljima.

Slika 1. Primjer lošeg prometnog odgoja

Izvor: obrada autorice

4. REZULTATI ISPITIVANJA STAVOVA RODITELJA O PROMETNOM ODGOJU DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Kako bi se osigurala relevantnost dobivenih podataka, u metodologiji je naglašena konstrukcija upitnika i način obrade rezultata. Upitnik je dizajniran tako da ispitanici biraju između ponuđenih odgovora ili označavaju više opcija kada je to primjereno, čime se omogućuje kvantitativna analiza stavova roditelja. Iako nisu korištene ocjene na Likertovoj skali, odabir konkretnih opcija ("da, ne i nisam siguran/sigurna") i višestruki odabiri omogućavaju jasno prikazivanje raspodjele stavova kroz frekvencije i postotke. Otvorena pitanja analizirana su kvalitativno kroz sadržajnu i tematsku kategorizaciju, što dodatno doprinosi razumijevanju stavova i prijedloga roditelja.

Distribucija *online* upitnika putem društvenih mreža tijekom lipnja i srpnja 2025. godine osigurala je anonimnost i dobrovoljnost sudjelovanja, što povećava iskrenost odgovora. Uzorak se sastojao od 135 roditelja djece rane i predškolske dobi (120 žena i 15 muškaraca), a sociodemografska analiza uključivala je dob, razinu obrazovanja i broj djece, što omogućuje uvid u različite perspektive roditelja i relevantnost rezultata za daljnje istraživanje i praktične preporuke

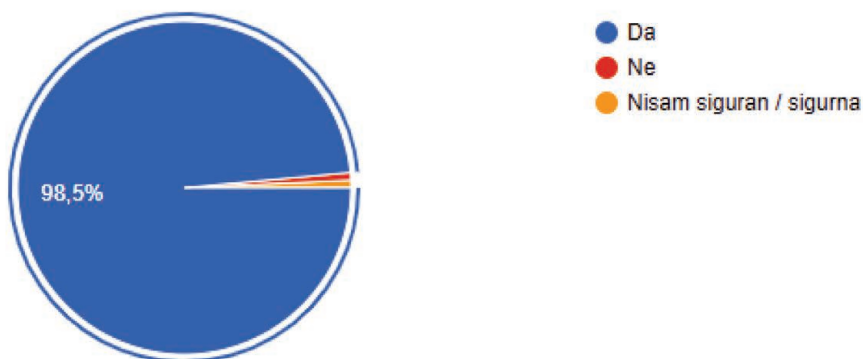
Prema ispunjenom upitniku najviše ispitanika, odnosno 63 % ima završenu višu školu/fakultet, 22,2 % srednju školu, 14,1 % poslijediplomski studij, a 0,7 % završenu osnovnu školu.

Većina ispitanika, njih 52,6 % (71 ispitanika), ima jedno dijete mlađe od 7 godina, 40 % (54 ispitanika) dvoje djece, a 7,4 % (10 ispitanika) troje ili više djece.

Nakon općeg dijela upitnika, anketni je upitnik ispitivao stavove roditelja po pitanju prometnog odgoja. Na postavljeno pitanje „Smatrate li da je prometni odgoj važan za djecu rane i predškolske dobi?“ ispitanici su mogli odabrati jedan od triju ponuđenih odgovora: *da*, *ne* i *nisam siguran/sigurna*. Od ukupno 135 ispitanika, 98,5 % ih smatra da je prometni odgoj važan za djecu rane i predškolske dobi. Samo 1,5 % ispitanika odgovorilo je s „ne“ ili „nisam siguran/sigurna“, što ukazuje na gotovo jednoglasno pozitivno mišljenje roditelja o važnosti ove teme (grafikon 2).

Ovi rezultati upućuju na visoku razinu svijesti roditelja o potrebi ranog prometnog odgoja, što je važan temelj za daljnje edukativne intervencije.

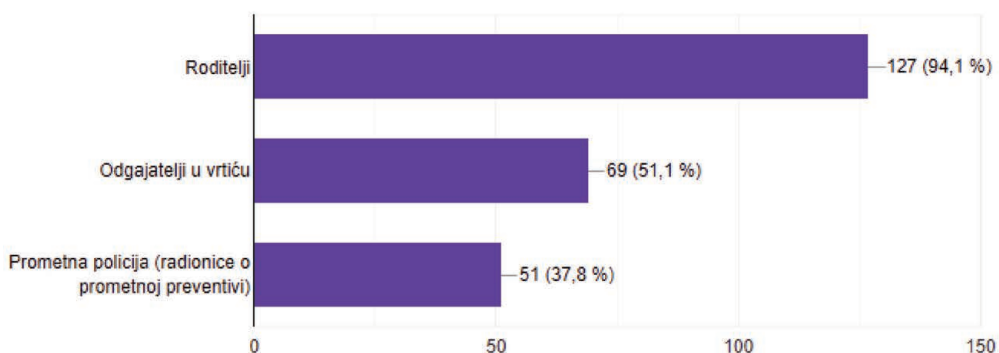
Grafikon 2. Odgovori na pitanje „Smatrate li da je prometni odgoj važan za djecu rane i predškolske dobi?“

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Na grafikonu 3 prikazani su odgovori na pitanje o tome tko bi, prema mišljenju ispitanika, trebao biti najodgovorniji za prometni odgoj djece. Budući da je u pitanju bilo omogućeno označavanje više odgovora, rezultati su izraženi u broju odabira i postotcima u odnosu na ukupan broj ispitanika ($n = 135$).

Grafikon 3. Stavovi roditelja na pitanje „Tko bi trebao biti najodgovorniji za prometni odgoj djece?“

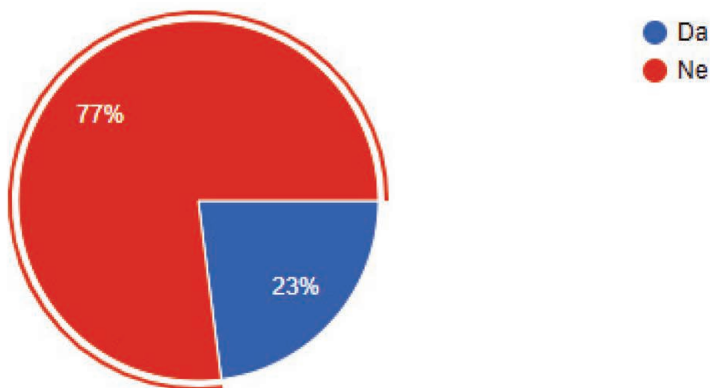
Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Najveći broj ispitanika, njih 127 (94,1 %), smatra da su roditelji najodgovorniji za prometni odgoj djece. Slijede odgajatelji u vrtiću, koje kao odgovorne navodi 69 ispitanika (51,1 %), dok je prometnu policiju (npr. kroz radionice o prometnoj preventivi) označio 51 ispitanik (37,8 %).

Rezultati upućuju na visoko prepoznavanje roditeljske uloge u prometnom odgoju djece, a prepoznaje se i važnost institucionalne podrške kroz vrtiće i policiju. Ovakva raspodjela odgovora sugerira da većina roditelja smatra kako je primarna odgovornost u kući, ali da je suradnja s odgojno-obrazovnim ustanovama i preventivnim službama također poželjna i važna.

Na grafikonu 4 prikazani su odgovori ispitanika na pitanje „Smatraju li da vrtići dovoljno obrađuju temu prometnog odgoja.“

Grafikon 4. Stavovi roditelja po pitanju obrade teme prometnog odgoja u dječijim vrtićima

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Od ukupno 135 ispitanika, 77 % smatra da vrtići ne obrađuju dovoljno temu prometnog odgoja, dok samo 23 % vjeruje da se ta tema obrađuje u dovoljnoj mjeri.

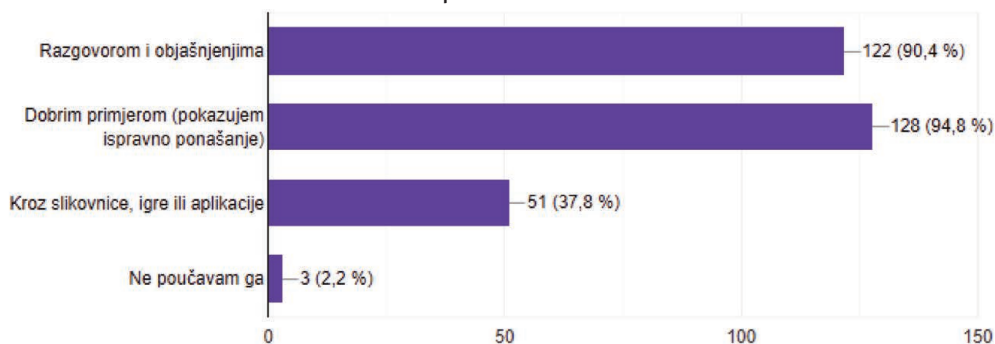
Ovi rezultati upućuju na izraženo nezadovoljstvo roditelja razinom zastupljenosti prometnog odgoja u vrtićima. Unatoč visokom stupnju svijesti o važnosti prometne edukacije (vidljivo iz prethodnih pitanja), većina roditelja smatra da institucije predškolskog odgoja ne pridaju toj temi dovoljno pažnje.

Takvi rezultati mogu ukazivati na potrebu za:

- sustavnijim uključivanjem prometnog odgoja u kurikulum predškolskih ustanova
- pojačanom suradnjom s prometnom policijom
- edukacijom samih odgojitelja o važnosti preventivnog djelovanja u ranom djetinjstvu.

U trećem dijelu upitnika ispitivala se razina uključenosti roditelja u prometni odgoj djece. Na pitanje „Na koji način Vi učite svoje dijete pravilima ponašanja u prometu?“ (bilo je moguće odabrati više odgovora) većina ispitanika navela je aktivno sudjelovanje u procesu. Tako 122 ispitanika (90,4 %) odgaja dijete kroz razgovor i objašnjavanje prometnih pravila, dok njih 128 (94,8 %) to čini vlastitim primjerom, demonstrirajući primjereno i odgovorno ponašanje u prometnim situacijama. Dodatno, 51 ispitanik (37,8 %) koristi slikovnice, igre ili digitalne aplikacije kao sredstva poučavanja. S druge strane, svega 3 ispitanika (2,2 %) izjavilo je da ne sudjeluje u prometnom odgoju svoje djece (grafikon 5).

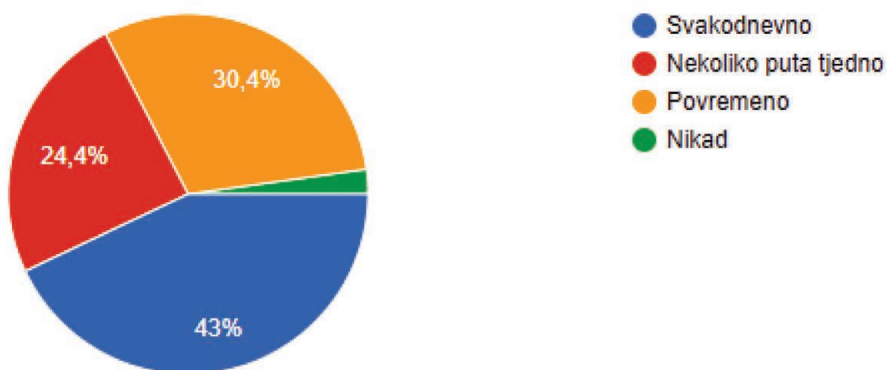
Grafikon 5. Odgovori na pitanje „Na koji način Vi učite svoje dijete pravilima ponašanja u prometu?“

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Sljedećim pitanjem (grafikon 6) ispitivana je učestalost razgovora roditelja s djecom o sigurnosti u prometu. Rezultati pokazuju da 43 % ispitanika (58 roditelja) svakodnevno razgovara sa svojim djetetom o toj temi, dok 24,4 % (33 ispitanika) to čini nekoliko puta tjedno. Povremene razgovore navodi 30,4 % ispitanika (41 roditelj), dok 2,2 % (3 ispitanika) izjavljuje da s djetetom nikada ne razgovara o sigurnosti u prometu. Ovi podaci ukazuju na relativno visoku razinu verbalne uključenosti roditelja u prometni odgoj, pri čemu je svakodnevna komunikacija prepoznata kao važan oblik usvajanja sigurnosnih navika kod djece. Međutim, prisutnost i manjeg udjela roditelja koji uopće ne razgovaraju s djecom o toj temi upućuje na potrebu za dodatnim informiranjem roditeljske populacije o važnosti takve edukacije

Grafikon 6. Učestalost razgovora roditelja s djecom o sigurnosti u prometu

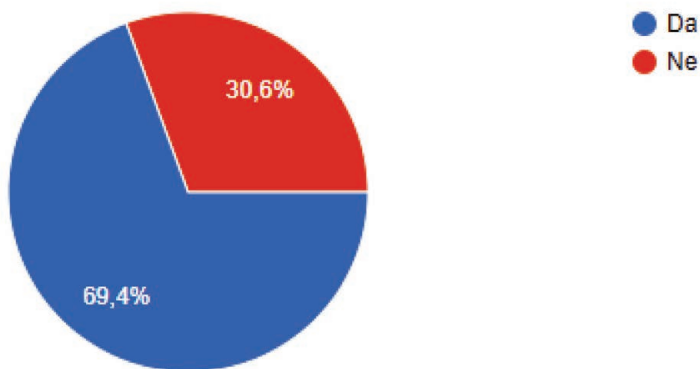

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Iako su roditelji u prethodnom pitanju iskazali verbalnu uključenost u prometni odgoj vlastite djece, bilo je važno ispitati u kojoj mjeri sami poštuju prometne propise, budući da djeca najčešće usvajaju ponašanja promatranjem i oponašanjem odraslih. Stoga, sljedeće je pitanje u upitniku bilo „Jeste li se do sada zajedno s djetetom našli u situaciji u kojoj niste u potpunosti poštovali prometna pravila (npr. prešli cestu izvan pješačkog prijelaza, prošli na

crveno svjetlo, niste vezali dijete i sl.)?“ Na grafikonu 7 prikazano je da čak 69,4 % ispitanika (93 roditelja) priznaje kako su se našli u situaciji, zajedno s djecom, u kojoj nisu poštovali prometna pravila. S druge strane, 30,6 % ispitanika (41 roditelj) navodi da uvijek poštuju prometne propise kada su u prisutnosti djece. Ovi rezultati ukazuju na značajan nesrazmjer između verbalne podrške prometnom odgoju i stvarnog ponašanja roditelja u prometu, što naglašava važnost osvještavanja roditelja o utjecaju vlastitog primjera na sigurnosne navike djece te potrebu za dodatnim edukativnim aktivnostima usmjerenim na povećanje odgovornosti u prometu.

Grafikon 7. Prikaz odgovora ispitanika na pitanje „Jeste li se do sada zajedno s djetetom našli u situaciji u kojoj niste u potpunosti poštovali prometna pravila (npr. prešli cestu izvan pješačkog prijelaza, prošli na crveno svjetlo, niste vezali dijete i sl.)?“

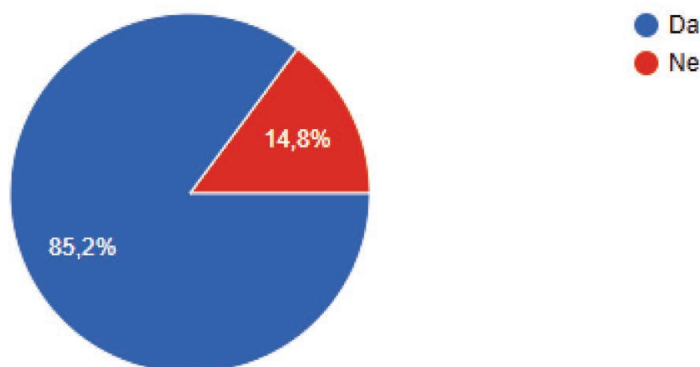

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Pitanjem „Biste li željeli sudjelovati s djetetom na edukacijama prometne preventive?“ (grafikon 8) utvrđeno je da roditelji prepoznaju potrebu za dodatnom podrškom u području prometnog odgoja. Naime, 85,2 % ispitanika (115 roditelja) izrazilo je spremnost za sudjelovanje u takvim edukacijama, dok 14,8 % (20 roditelja) nije pokazalo interes za sudjelovanje. Navedeni rezultati ukazuju na visok stupanj motivacije roditelja za aktivno uključivanje u prometnu edukaciju djece, što predstavlja važnu polaznu točku za razvoj i implementaciju učinkovitih preventivnih programa.

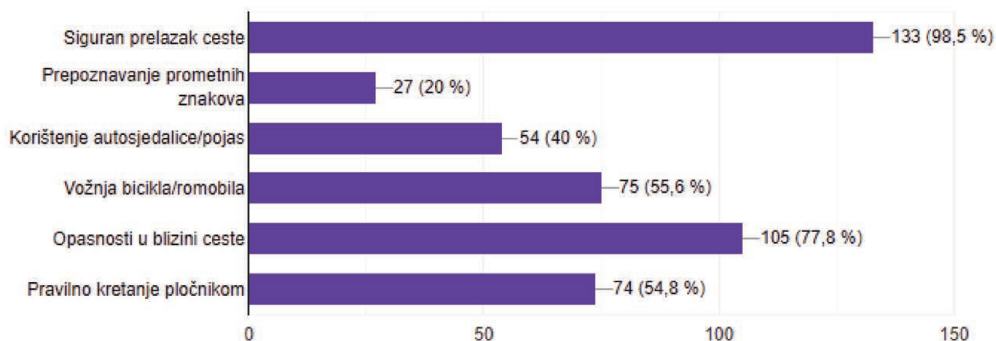
Kako bi se utvrdili stavovi roditelja o najvažnijim temama u prometnom odgoju, zatraženo je da označe tri teme koje smatraju najvažnijima u prometnom odgoju za djecu rane i predškolske dobi. Prema rezultatima (grafikon 9), čak 98,5 % roditelja istaknulo je da je ključno da dijete savlada siguran prelazak ceste. Nadalje, 77,8 % smatra važnim poučiti djecu o opasnostima u blizini ceste, dok 75 % roditelja naglašava važnost usvajanja pravila vožnje biciklom ili romobilom. Slijede teme pravilnog kretanja pločnikom, korištenja autosjedalice i sigurnosnog pojasa te prepoznavanja osnovnih prometnih znakova. Ovi rezultati ukazuju na to da roditelji prepoznaju konkretne i svakodnevne prometne situacije kao ključne za sigurnost djece, pri čemu naglasak stavljaju na praktična znanja i vještine koje djeca trebaju usvojiti u najranijoj dobi.

Grafikon 8. Odgovori roditelja na pitanje „Biste li željeli sudjelovati s djetetom na edukacijama prometne preventive?“

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

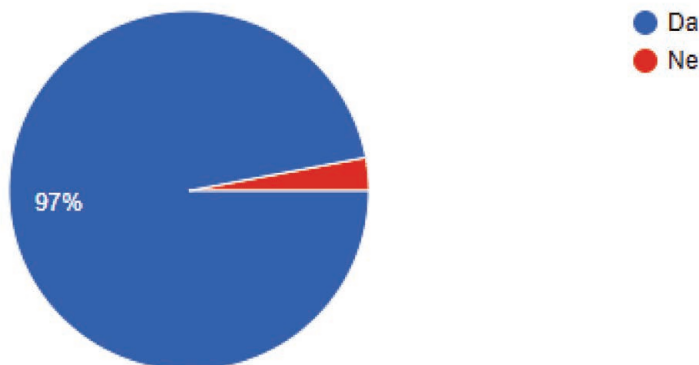
Grafikon 9. Stavovi roditelja po pitanju obrade najvažnijih tema u prometnom odgoju

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Rezultati predzadnjeg pitanja (grafikon 10) u upitniku jasno pokazuju visok stupanj suglasnosti roditelja o važnosti prometnog odgoja. Naime, 97 % ispitanika (131 roditelj) smatra da je potrebno uvesti prometni odgoj u obrazovni sustav, bilo kroz predškolski program ili kao dio nastave u osnovnoj školi. Ovaj rezultat upućuje na snažnu roditeljsku podršku institucionalizaciji prometne edukacije te ističe potrebu za unapređenjem obrazovnih politika i razvojem učinkovitijih preventivnih programa usmjerenih na povećanje sigurnosti djece u prometu. Iako 3 % ispitanika (4 roditelja) smatra da prometni odgoj nije potrebno uključiti u obrazovni sustav, taj manji udio dodatno potvrđuje potrebu za kontinuiranim osvještavanjem i edukacijom roditelja o važnosti prometne preventive već od najranije dobi djeteta.

Grafikon 10. Odgovor na pitanje „Smatrate li da je prometni odgoj važno uvesti u sustav obrazovanja (predškola ili osnovna škola)?“

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

Posljednje pitanje u upitniku omogućilo je ispitanicima da daju prijedloge o načinima unaprjeđenja prometnog odgoja djece u ranom i predškolskom uzrastu. Dobiveni odgovori bili su raznoliki, no nakon analize sadržaja odgovora grupirani su u nekoliko tematskih kategorija koje su prikazane u tabličnom obliku (tablica 2). Sistematizacija je omogućila bolji uvid u najčešće prijedloge roditelja te naglasila područja koja su im najvažnija za poboljšanje prometnog odgoja.

Tablica 2. Prijedlozi roditelja o načinima unaprjeđenja prometnog odgoja djece u ranom i predškolskom uzrastu

Kategorija prijedloga	Opis	Primjeri iz odgovora
1. edukacije i radionice u vrtićima i školama	organizacija redovitih, zanimljivih i praktičnih radionica unutar obrazovnog sustava	„uvesti edukacije u vrtić“, „više radionica“, „edukativne igre i crtici“, „kroz praktične primjere“
2. suradnja s prometnom policijom i stručnjacima	uključivanje vanjskih stručnjaka i policije u edukaciju djece	„suradnja s policijom“, „šetnja s prometnim policajcem“, „edukacija od stručnjaka“
3. edukacija roditelja i njihovo uključivanje	povećanje osviještenosti roditelja o važnosti vlastitog primjera i pravilne uporabe opreme	„edukacija roditelja“, „korištenje autosjedalice“, „roditelji trebaju biti uzor“
4. praktična nastava i poligoni	učenje kroz stvarne situacije, prometne poligone i simulacije	„prometni poligon u vrtiću“, „simuliranje stvarnih situacija“, „praksa kroz igru“
5. uvođenje prometnog odgoja u kurikulum (vrtić i škola)	sustavno uključivanje prometnog odgoja u formalin odgojno-obrazovni plan	„obavezne školske lekcije“, „dodati predmet u školu“, „uključiti u program svih vrtića“

6. kampanje i medijska prisutnost	TV kampanje, edukativni sadržaji u medijima, šira društvena osviještenost	„TV kampanja“, „crtiči s popularnim likovima“, „više govora u javnosti“
7. strože kontrole i zakonodavne mjere	jača kontrola sudionika u prometu i sankcioniranje prekršitelja	„oduzimanje vozačke“, „kazne za vozače“, „zabraniti el. romobile djeći“
8. ponavljanje i svakodnevna praksa kroz igru	učenje kroz svakodnevne aktivnosti i ponašanja, stalno ponavljanje pravila	„kroz svakodnevne situacije“, „stalno ponavljanje“, „igra i slikovnice“
9. kritike sustava i izrazi nepovjerenja	negativni komentari o aktualnoj vlasti ili društvu	„dok je ove vlasti, sve je uzaludno“, „društvo nazaduje“, „nikom ništa kad se prekrši zakon“
10. odgovori „ne“ ili bez prijedloga	ispitanici nisu dali prijedlog ili su izričito naveli da ga nemaju	„ne“, „nemam“

Izvor: obrada autorice prema rezultatima upitnika

5. ZAKLJUČAK

Sigurnost cestovnog prometa obično se promatra kroz pet temeljnih čimbenika: čovjek, vozilo, cesta, okolina i incidentni čimbenik. Iako na prometne nesreće mogu utjecati različiti faktori poput stanja kolnika, vremenskih uvjeta i tehničkih neispravnosti vozila, brojna istraživanja pokazuju da je zapravo čovjek najčešći uzrok prometnih nesreća.

Kako bi se promijenile navike vozača, odnosno sudionika u prometu, upravo prometni odgoj djece rane i predškolske dobi predstavlja ključni čimbenik u oblikovanju sigurnih navika i odgovornog ponašanja u prometu. Međutim, da bi taj odgoj bio učinkovit, važno je najprije osvijestiti roditelje o njegovoj važnosti, jer upravo oni svojim primjerom i podrškom najviše utječu na razvoj prometne kulture kod djeteta.

Analiza istraživanja pokazuje da većina roditelja smatra kako je važno djecu već od najranije dobi učiti sigurnom ponašanju u prometu. Njih 90 % ističe kako vlastitim primjerom nastoji pozitivno utjecati na ponašanje djeteta u prometu, a 97 % ih podržava uvođenje prometnog odgoja u sustav ranog i osnovnoškolskog obrazovanja. Također, 85 % roditelja izrazilo je spremnost na sudjelovanje u edukacijama prometne preventive zajedno s djecom. Najvažnijim temama roditelji smatraju siguran prelazak ceste, prepoznavanje opasnosti i vožnju biciklom ili romobilom.

Zaključno, rezultati ukazuju na visoku razinu svijesti roditelja o važnosti prometnog odgoja i njihovu spremnost na suradnju, što predstavlja temelj za razvoj učinkovitijih preventivnih programa i jačanje prometne kulture od najranije dobi. Sustavno uključivanje roditelja i obrazovnih institucija u prometnu edukaciju ključno je za sigurnije prometno okruženje za djecu.

LITERATURA

- Avenoso, A. (2025) "Smanjimo smrtnost djece na europskim cestama", Dječja prava u prometu - Zbornik radova s konferencije „Zaštita prava djece u prometu – gdje smo i što još moramo učiniti“, pp. 10-13.
- Barišić, I., Tomić, I. (2019) "Mjere i aktivnosti za povećanje sigurnosti djece u prometu", Ceste 2019. Zbornik radova, 43. Međunarodni stručni seminar o prometnoj infrastrukturi i sigurnosti u prometu, pp. 158-169.
- Gunc, Z., Vidović, T., Zbuer, N. (2023) "Prometna preventiva od najranije dobi", Priručnik za odgojitelje, stručne suranike i ravnatelje u dječjim vrtićima, Zagreb
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2018), „Sigurnost djece u prometu“, <https://www.hzjz.hr/aktualnosti/sigurnost-djece-u-prometu/> (30. 6. 2025.)
- UNICEF (2022) „Child and Adolescent Road Safety: Technical Guidance“, https://www.unicef.org/media/130721/file/UNICEF_Child_and_Adolescent_Road_Safety_Technical_Guidance_2022.pdf (23. 11. 2025.)
- Waring, S., Almond, L., Halsall, L. (2024) „Examining the effectiveness of an education-based road safety intervention and the design and delivery mechanisms that promote road safety in young people“, *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, vol. 105, pp. 336-349. <https://doi.org/10.1016/j.trf.2024.07.019>
- World Health Organization (2023) "Global status report on road safety", <https://www.who.int/teams/social-determinants-of-health/safety-and-mobility/global-status-report-on-road-safety-2023> (10. 6. 2025.)
- Zeeger, H. W., Staplin L., Bents F., Huey R., Barlow J. (2010) "Safer Vulnerable road Users: Pedestrians, Byciclist, Motorcyclist and Older Users", Federal Highway Administration https://www.towardzerodeaths.org/wp-content/uploads/2020/01/Draft_TZD_White_Paper_5_Vulnerable_Users.pdf

Creative Commons Attribution –
NonCommercial 4.0 International License

Original scientific paper

<https://doi.org/10.31784/zvr.14.1.23>

Received: 31. 7. 2025.

Accepted: 8. 12. 2025.

ANALYSIS OF PARENTS' ATTITUDES TOWARDS TRAFFIC EDUCATION OF EARLY AND PRESCHOOL-AGED CHILDREN IN THE CONTEXT OF TRAFFIC SAFETY

Ivana Tomić Prpić

Mag. ing. traff., Lecturer, University of Applied Sciences of Rijeka, Vukovarska 58, 51000 Rijeka, Croatia;
email: itomic1@veleri.hr

ABSTRACT

Children's safety in traffic is one of the key concerns of every society, especially when it comes to children of early and preschool age. However, traffic safety for children usually comes into public focus at the beginning of the school year or, unfortunately, when it is already too late – after traffic accidents have occurred. While various technical measures on roads play an important role in improving road safety, the primary responsibility still lies with the road users themselves. Their behavior has a decisive impact on the level of safety, which is why systematic upbringing and education from an early age is essential for creating traffic-aware citizens and improving road safety. Parents play a crucial role in the implementation of traffic education, as children observe and imitate their behavior in traffic and thus form their own. However, in addition to parents, kindergartens and other educational institutions also play a very important role by systematically encouraging the adoption of proper traffic behavior from the earliest age. Continuous investment in traffic education is the foundation of sustainable road safety, especially when it comes to the most vulnerable group – children.

Keywords: road traffic safety, traffic participants, traffic education, educational institutions

